

HOMMAGE À KORNIS

Kutyakönyv¹

A **Kornis** kifog rajtam. Hetek – de tulajdonképpen hónapok – óta² mást sem csinálok, csak írom a **Kornis**-t. A komputerbe is, meg csak úgy a fejemben is. S az még csak hagyján, hogy fogalmam sincsen, hogyan írjam, azt sem tudom, mit írjak. Hogy mennyire kifog rajtam, legfőképpen az mutatja, hogy **bármit írjak is, bárhogyan írjam is, ÓT UTÁNOZOM, igen, a Kornist vagy a Tábort, mindegy**. Minden egyes szövegváltozat arról szól, hogy nem tudom megírni a **Kornis**-t, ahogyan végül is a NAPKÖNYV is arról szól, hogy az a Tábor nem képes megírni... – a fikfákás a dologban csak az, hogy ő nem a NAPKÖNYV-et nem képes megírni. Valami mást: a család regényeposzát, mert azt nem lehet. De ő aztán megirt valami mást: éppen a NAPKÖNYV-et.

Egyszer már volt több mint tíz oldalam.³ Most már megint van. Igaz, most se jobb. De

¹ Kornis Mihály: NAPKÖNYV. TÖRTÉNETÜNK HŐSE. Pesti Szalon, 1994.

² Igen, hónapok óta: ha jól emlékszem, nyár volt még (most meg már jócskán benne vagyunk a télben), amikor Réz szerkesztő úr felhívott, nem írnek-e kritikát a NAPKÖNYV-ről, s én, szerencsétlen, habozás nélkül igent mondtam. S jöllehet a **munkát** egyfolytában halogattam (rémes: az „egyfolytában”-t először „pontos jével” írtam: bizonyára nem véletlenül, hiszen tudok helyesen írni [helyesírni?, az ilyesmit, azt nem tudom, de az ly-t, meg a „pontos” j-t azt igen]: egyfolytában halogattam, miközben a dolog **folytogatott**, még most is **folytogat** – milyen rémesen néz ki!), tulajdonképpen azóta mást sem csinálok, mint ezt a kritikát „írom”.

³ Az utóbbi időben mindenhova magammal hurcoltam a NAPKÖNYV-et. Amikor véletlenül összefutottam a Domokos Matyival, s ő persze, már-már köszönés helyett, mindjárt azzal kezdte, hogy „Nem tartozol te véletlenül valamivel a *Holminak*?”, még meg is akartam mutatni neki a NAPKÖNYV-et, amelyik teljesen össze van firkálva; az **egész** alá van húzva, az üres oldalakra pedig – hál’ istennek, tele van üres oldalakkal, szennylap, ha jól tudom – ki vannak írva belőle mondatok, **igen, belőle** vannak a mondatok kiírva, nem jegyzetek ezek, ennek is utána kellene járnom, miért nem **meretem** semmi mást odairni (azért ez a **bolddal** irt **meretem**, mert bizonyára nem arról van szó, hogy nem merem a NAPKÖNYV-be, az én példányomba se, mert az is csak a NAPKÖNYV, semmi idegent beleírni, bár talán erről is szó van [nem szabad, mert nem lehet abba már semmit sem beleírni, holott látszólag minden csak úgy oda van dobálva], inkább arról van szó, hogy **most** nem merem bevallani: amig olvastam, semmi, de az égvilágon semmi sem jutott az eszembe, amit, úgy a saját kútfőmből merítve, egyáltalán odairhattam volna; de – mentésemre szóljon – talán ez is összefügg azzal, hogy a NAPKÖNYV-be már minden bele van írva, nemcsak az, ami benne van, hanem az is, ami róla elmondható lenne, hiszen a NAPKÖNYV talán nem is a kutyáról szól, hanem arról, hogy a Kornis [persze ez sem olyan egyszerű], mert alapjában nem is a Kornis, hanem éppen a Tábor vagy talán a Kertész – csak azért veszem magamnak a bátorságot, hogy ezt a nevet is leírjam, mert ez is benne van a NAPKÖNYV-ben, tessék csak megnézni, benne van, de oldalszámot azt most ne követeljenek tőlem – miért is követelnének, ez itt, ha jól megy [sajnos persze nem megy jól, megint csak elhitetem magammal, hogy elkezdtem írni, ugyanúgy, mint amikor megszületett az a tíz oldal, amit aztán kitoröltem, nehogy még a következő írásnál eszembe jusson idemásolni, a komputer engem mindig arra csábít, hogy az egyik fájlt belemásoljam a másik fájlbá], kritika, irodalomkritika, nem pedig tudomány; meg ki is követelné?, ki volna az, aki amúgy visszamenőlegesen követelné ezt a dolgot?, csak nem hiszem azt talán, hogy van olvasó is [na tessék, mindenben, egyszerűen mindenben utánozom a NAPKÖNYV-et, abban is benne van, hogy Olvasó? Az pedig nincs!, s talán nem is csak és kizárólagosan egy ennél sokkal lényegibb értelemben, hanem ebben az ugyancsak hétköznapi értelemben is benne van, abban az értelemben, hogy a Kertész vagy a Kornis vagy a Tábor, most éppen, gondolom, a Tábor, azt gondolja, amit most én is gondolok, hogy nincs olvasó, nem lesz, mert nem írok olvashatót, puff!), szóval vettem magamnak a bátorságot, hogy a Kertészt is leírjam, mert benne van. Csakhogy... tudja-e az olvasó, amit én, bennfentes, tudok, hogy a Kornist – nem a Tábort, a Kornist – *tulajdonképpen* [?] Kertésznek hívják, mert ha nem tudja, akkor *tulajdonképpen* észre sem veszi, s ha nem veszi észre... Nem, persze hogy nem olyan lényeges, hogy a szövegfolyásban egy névnel az olvasónak beugrik-e valami, nincsen olyan szöveg, amelyből mindenki mindent felfogna, minden [?, de ezt most hagyjuk! Pedig milyen remek lehetőség egy elméleti gondolatmenetre, s akkor végre otthon lennék, nem érezném magam ilyen kakukkfőika-félének, mert hát, ha szembenézek magammal, végül is ez a baj, hagyta magam elcsábitani – tudom, a kakukktójást nem „csábitották” valami más madárnak a fészkebe, de ez itt most mindegy – egy „területre”, ahol nem vagyok otthon. Hogy a fenébe juthatott ilyesmi a *Holm* eszébe? Csak nem fogott

ki másokon is a Kornis, talán még valami **igazi kritikuson** is?) szövegnek vannak olyan rejtett dimenziói, amelyek talán még a szerzőjéhez sem jutnak el, mit számít itt egy „Kertész”! De nem erről van szó: **az egész szöveg**, Tábor egész szövege, csak megjátssza azt, hogy **minthogy** a szerzőről szól, a szerzővel egybefolytatott, a szerzőnek tekintett Tábor **mezteleníti le**, ergo **kizárt dolog, hogy a szerzőről [mármint a nem „ábrázolt” szerzőről] szóljon – a nem ábrázolt szerző csak nem veri a farkát a Rákóczi úton; a Tábor, az miért ne? – manapság, ugyan kérem!**; mert az egész szöveg, úgy, ahogy van, szőröstül-bőröstül **igenis a Kornisról szól**. [És higgyék el nekem – kik? –, ezt nem onnan tudom, hogy sok mindent tudok a Kornisról, ami benne van a *Kutyakönyv*ben a Táborról – amolyan adatféléről beszélek most –, hanem onnan, hogy mindennek ellenére mégis benne van a könyvben, hogy az a bizonyos ábrázolt Tábor mégis a nem ábrázolt Kornis: s valahogyan aztán az is benne van, hogy egy ábrázolt Kornisról /önéletrás! / a nem ábrázolt Kornis így mégsem írhatott volna. Hogy miért, arról majd később.] Szóval ide kell majd kilyukadnom. Mert valószínűleg éppen ettől lett a **NAPKÖNYV remekmű**. Ettől kikezdhetetlen, ezért nem lehet mást tenni, mint abba a reménytelen vállalkozásba fogni, hogy úgy írni róla kritikát, mintha én most továbbírnám [persze nem a történetet, de a történet végül is nem is egészen történet, hacsak nem tekintjük a család meg a kutya meg ... meg a kilencvenes években ide-oda szaladgálások történetét, azaz végül is mégiscsak az egészet]; csakhogy míg a Kornis azért nyúszik, mert azt a bizonyos családegényt nem tudja megírni, addig én egy kritika [mire való egyáltalában a kritika?] megírását illető képtelenségemen szükölök, ami, lássam végre már be, teljes képtelenség. [S mi van, ha belátom, már többször beláttam, s mégis, itt ülök, s nem tehetek másként. No, akkor mi van? Legfeljebb nem hozza le a *Holmi*. Én megtettem a kötelességem.] A Kornis ugyanis megírta a KÖNYVET [én meg, még ha megírom is a KRITIKÁT, ami cseppet sem valószínű, akkor sem írok meg semmit. Semmit, ami lényeges]; miközben képtelen megírni a családegényt, megírja a családnak a KUTYÁT, s a családnak megír KUTYA egyszerre maga a családegény is, meg a családegény vége is, meg a regény vége is, meg mindennek a vége, s talán a kezdete is). Ezzel most eljutottam már oda is – de a zárójelet azért csak-csak be kellett zárni –, hogy miért nem mertem beleírni semmit. Minden benne van, aminek benne kell lennie, s így egy olyan példány, melynek szennylapjaira más van belemásolva, mint ami egyszer, sokszor, persze többször, már amúgy is benne van, az **hibás. A NAPKÖNYV-ről nincs mit mondani. Minden, amit hozzátészek, csak elvész belőle valamit.** (Nem üres fecsegés ez? Na de mit tegyen a kritikus? [Ideiglenesen, esküszöm, csak ideiglenesen, hajlandó vagyok magamat kritikusnak tekinteni, holott fogalmam sincsen, mit is kell a kritikusnak csinálnia.] Csak úgy mellékesen, a *Holminak* adresszála: Nem értettetek ti félre valamit? *Az Alföld*be írott dolgozataim nem kritikák! Most mégis muszáj vagyok idemásolni valamit a „kormar.doc”-ból – merthogy ám én azért ravaszkodtam a minap: nem töröltem ki az egész „kornis”-t, meghagytam belőle ezt-azt, és „kormar” – **a Kornis maradéka** – címen elspájzoltam. Amit most abból idemásolok, már az is másolat azonban: Első „Filozófiai /láb/jegyzetem” egyik lábjegyzete: „Nem kritikát írok. Ha egészen biztos lennék benne, hogy a Nádás–Swartz-könyv nem szépirodalom, akkor talán megtenném, mert ugye recenziót vagy hasonlót szokásom írni, **de irodalomkritikába nem ártom magam**. Hangsúlyozni szeretném tehát: írásomnak nem szándéka megítélni a könyvet a maga egészében.” Eddig a másolás [minusz **bold**]. S ehhez én mindeddig tényleg tartottam magam! Van ugyan egy, egyetlenegy „lábjegyzetem”, amelyik műalkotásról, nem pedig valami olyasvalamiről szól, ami azért-inkább-teória [szóval esszé], ott azonban a műalkotás ártotta magát filozófiába. S most beleestem saját csapdámba: Kornis talán nem ezt csinálja? – kell feltennem a kérdést. Csakhogy a válasz, hál’ istennek: „Nem! A leghatározottabban: Nem!” Kornis nem filozofál, ha itt-ott citál is filozófusokat, főleg Nietzsche-t. **Kornis akkor is valami újat teremtett**. [Nem üres fecsegés ez? Na de mit tegyen a kritikus?] Tehát – mese nincs – én mégis kritikát írok [Mi az?]) Szóval azt a bizonyos példányt akartam hirtelenében megmutatni a Matyinak: „Látod, dolgozom!”; mondtam neki, hogy most már rövidesen meglesz, már minden alá van húzva, mire ő azt mondta, hogy ne hagyjam kihűlni a dolgot, azonnal üljek le, és írjam meg. Én szót fogadtam: ő csak-csak tudja, hogy kell az ilyet. Holott, ami az én nagyon-is-nem-kritikus-i munkamódszeremet illeti, a munkának még legalább két fázisa hátralett volna. Pontosabban: éppen a **munka** lett volna még hátra, mert az, amit addig csináltam, az nem munka, hanem élvezet: háromszor is elolvastam a NAPKÖNYV-et, harmadszorra alá is húzigáltam – majd’ mindent aláhúztam, mint már mondtam, de hiszen minden fontos volt, csakhogy azért mégsem mindent, amit később azután, a mégis elvégzett munka során, rettentően megbántam, mert ma már biztos vagyok benne, hogy **mindent alá kellett volna húzni**. „Ez nem teória, ebből nem veszhet el semmi!” – meg kiírtam belőle azt, ami a legfontosabb; idemásolom (most nem a *fájl*ból, ez most tényleg munka lesz), ami az **INVOKÁCIÓ** és a **TEMETŐ** között szerencsére eredetileg üresen hagyott két oldalon most az én példányomban áll: „Fogalmam sincs róla, mit keresek itt.” „Ízlése ellen való is lenne a szökés: most már végig akarom csinálni.” „És az életünk is Manyikám, olyan rohadt lett, az utóbbi egy-két évben minden megrohadt. Vagy csak megöregedtünk?” „... a nem író író...” „akkoriban a zsidókról nem tudtam egészen pontosan, hogy kicsodák, igaz, ma sem tudom...” „Tudniillik nem voltam az, csupán a szüleim...” „Ugyebár kegyedék is

zsidók? Nem tesz semmit, a gyerek már biztosan ki fogja nőni.” „...de ne nézzük egymást, kérem, mert feltűnik!” „felrakták sétálási falnak a rokonaikat...” „...ha felnövök, én is le fogom tagadni a gyerekem előtt...” „...más szemével nézik a saját halálukat...” „Aszfalton turkáló szutyokmámi lett a szülővárosom.” „...az általa kezdeményezett sorscinkosság önistenítő rituáléjában...” „Két különféleképp mebuggyant madár.” „...mert mi valamennyien bal felé fekszünk...” „...ez a dromedárszürke, baromi rendeltetésű szála...” „...ahhoz viszont görcsösen ragaszkodott, bár kiolvani és kiejteni maga sem tudta már...” „Aztán pisálok, abból itt már senkinek nem lehet baja. De imádkoztam is.” „A vén mesék, hogy a gyerek ártatlan!” Na, ez van ott. (Egy jeles tanítványom egyszer jól lebaszott, hogy persze hogy nem értékelem a nagy író művészetét, mert nem mondatokat olvasok. Jelentem: Kornisnál igenis olvasom a mondatokat. Mindegyiket külön-külön, izlelgetvén. Mert benne vannak egy EGÉSZBEN. Ettől persze jeles tanítványomnak akár még igaza is lehetett – volna.) De most már biztos vagyok benne, hogy **mindent ki kellett volna írni**, a szennylapokra oda kellett volna másolni apró betűkkel – Kornis komputerének különböző betűtípusai helyett talán színes tollakat használva – az egész NAPKÖNYV -et, ahogy Esterházy – mondjuk, hogy az Esterházy volt az – egyszer lemásolta az ISKOLA A HATÁRON-t egy lapra, apró gyöngybetűkkel. (Ha nem az Esterházy, akkor a Tandori volt, s ha a Tandori volt, akkor bocsánatot kérek mindkettőjüktől. Bár az ördög tudja, muszáj-e bocsánatot kérnem, hiszen ha remekművekről van szó, **akkor ez a kritika egyetlen adekvát lehetősége**. Azt pedig, hogy valami remekmű, nem lehet bebizonyítani. Ma már nem is kell: **NEKEM remekmű** – s ezzel a dolog el van intézve.) Ilyet én nem csinállok, de biztosan ezt kellett volna csinálni, s végül is meg is csinálhattam volna: manapság már a lusták meg a gyöngybetűre képtelenek is megtehetik: elkérik a Kornistól a lemezt, egy gombnyomással beleteszik az egész szöveget a saját komputerükbe, majd... Most tessék idenezni! Veszek egy fájlt. (Nem a NAPKÖNYV -et, azt sajnos nem kértem el, mert ez az egész dolog most jutott az eszembe. De szép is lett volna! A NAPKÖNYV négyponosan – kritika helyett; és még dolgozni se kellett volna!) Mondjuk ezt: „kormar.doc”:

ha belegondolok, valami ugyancsak fura dolog történt velem az utóbbi időben (szé a másik irányjelző: lecserelődtek a polcomon a képek. Nem én cseréltem le őket. Fogták magukat és lecserelődtek. Azelőtt Gyuri bácsi volt ott – Lukács –, sokáig-sokáig, miért, miért nem, valami úgy a negyvenes évek végéről vagy az ötvenes évek elejéről származó fénykép, nem tudom, volt-e pártjelvény a gomblyukában, de odakiváncsolt, ha éppenséggel nem is volt. Meg volt egy másik kép is, az most nem tartozik ide. Most meg – hogy, hogy nem – egyrészt a Kornis meg az Esterházy bámulnak rám az egyik képről, olyan bambán... Most idehoztam a képet, eddig igazából még soha nem néztem meg: csak odakérült. Szóval nem bambán. Szinte az az érzése az embernek, hogy normálisan néznek).

De ez a kétségtelenül hosszúúra nyúló lábgyezet azt a kérdést célozza, hogy valahogy megkaparjuk irodalom és filozófia viszonyát korunkban. De mit lehet erről mondani? **Írók direktbe filozofálnak, filozófusok irodalmi szövegeket állítanak elő, salapjában a szerző döntésének kérdése, hogy melyik szöveg kicsoda. A könyvben szó esik valami ilyesméről, de itt most engem tulajdonképpen nem az érdekel, amit a szerző páros ezzel összefüggésben megvitat, a zsurnalizmus és az irodalom különbsége, hanem az, ahogyan ezekben Nadas az irodalomnak a filozófiához való viszonyára reflektál. A zsurnalizmus Nadas végezetül is úgy határozza meg, mint szociológiai megvalósított irodalmat, a szépirodalmat pedig, mint filozófiai megvalósított irodalmat. A szépirodalmi próza filozófiai megvalósított – mondja Nadas. Nem tudom. Mit jelent ez a megvalósítás? S mindig így volt ez? Platón, mondjuk, meg a középkori misztikusok, Montaigne, Kierkegaard (a példákat az 1910-es Lukács-tól veszem), meg Nietzsche, ezek szépíró filozófusok. De filozófusok. Az irodalom, az, amit irodalmi szépírózának tekintünk, az azért a XX. századig nem feltétlenül, sőt ritkán filozofikus. Az újkori filozófia pedig gyanakodva néz mindenfajta irodalmi törekvése, a rendszerességet, a tudományosságot kéri számon az ilyen esszéistaféléken. A XX. században történt tehát valami. Az irodalomnak az a része, amelyet szépírózának tekintünk, ami több, mint zsurnalizmus, az közeledek a filozófiához (a szociológiai leírás nem kell többé, nem kell többé mint művészet), a filozófia meg közeledek a szépírózához. Mert nem akar többé a létezők urává válni, hanem a létezés legkülönfélébb lehetőségeit mutatja fel. Végül is igaza van Kunderának: „Valamennyi nagy egzisztenciális témát, amit Heidegger a LET IS IDŐ-ben eleméz, s amelyekről azt mondja, hogy a korábbi európai filozófia elhanyagolta őket, a regény négy évszázada (a regény európai reinkarnációjának négy százada) feltárta, felmutatta, megvilágította. Maradjunk ennél.” Eddig az idézet. Még egyszer mondok: csak az irányt akartam jelezni. A bajom nem az, hogy az író filozóf, a filozófus meg ír. Bár lehet, hogy ez a baj. Hogy a filozófus vagy kimegy az agórára (ami nincs), elcsipi a mókusokat, s megbeszéli velük, hogy is van az a dolog a léttel, vagy elkezd szépírni. S mi van, ha nem tud?**

Nem tudom, elviselhető volna-e egyáltalában ez az önletrajz, ha nem álcázná magát regénynek. Olyan mértékig hatolunk be valakinek az intimszférájába, hogy az még időnként akkor is arcpirító a számunkra, ha tisztában vagyunk vele, hogy az illető nem élő személy, hanem az író fantáziájának szülője. Miért állítom akkor hát mégis, hogy történetünk hőse maga a szerző? S főként: mire alapozom ezt az állítástomat? Valami intumescenszról van szó talán, arról, hogy ismerem a szerző életének néhány – külsőleges – adatát, s azoknak a Táboréval való azonosága folytán arra következtetek, hogy végül is Tábor azonos Kornissal azokat az adatait illetően is, amelyekről Kornis vonatkozásában nincsen tudomásom – ergo személyiségük is azonos? Azonos-e a személyiség az adataival? Akármilyen abszurd is, a legutóbbi kivételével nem tudok a kérdésekre válaszolni, a legjobb lenne hát, ha visszavonnam magam az állítást, annál is inkább, mert első megközelítésben talán nincs is semmiféle jelentősége. Kornis megteremtette Tábor, megteremtette annak egész életét – mert a karcú regény, nem az egész kétszáz oldal, egy egész emberi élet jöhetne vázlatos, de minden lényegi vonatkozásban kimerítő ábrázolása ezen élet minden lényegi színterével együtt, a NAPKÖNYV klasszikus nevelődési regény – a Tábor életéről szóló regényt kell hát elemezni, s a szerzőt szépen békén kell hagyni: felejtjük el, ne keverjük bele a dolgba. De ha a szerző ezt akarja, másképp írta volna meg a regényt. Hogyan másképp? Úgy, hogy nem kényszeríti az olvasót, hogy mindig órá gondoljon. Különben is: honnan veszem, hogy a NAPKÖNYV regény? Mi utal erre? Azonkívül, hogy történetünk hőst – ha ugyan éppen nem Isten vagy a Nap történetünk hőse, de ez most mindegy – nem Kornis Mityunak, hanem Tábor Mityunak hívja.

Miről szól a NAPKÖNYV? Van egy ír. Tábor Mityunak hívják, nem azért, hogy még a látszatát is elkerüljük a dolog önletrajzi jellegének, hanem mert... azért, mert csak így lehetett megírni. Hogy Kornis hol első személyben szólalata meg Tábor, hol harmadik személyben beszél róla, az is azt mutatja, hogy csak így lehetett... „Jelése ellen való is lenne a szokás; most már végig akarom csinálni.” A mondat első felét Kornis mondja Táborról, a második felét – formailag – Tábor Táborról, valójában Kornis Kornisról. Igen, végig akarja csinálni. Mit akar végigcsinálni? ② Beszélni kell a zsidó-dologról, mert anélkül nincsen KUTYA-könyv. ③ Beszélni kell a nem író íróról, ④ a Városról, ⑤ a Kuttyáról (Valakiről), ⑥ Egész-Kibazost-Eletünkéről, ⑦ meg legfőképpen az Istenről, a lángoló Medúzafőről, a Nap-koronáról, arról a lenyújtottan is élő arcról, a Kornis-Tábor arcáról. S aztán amit még meg írtam: beszélni kellene ⑧ családról meg gyerekéről, mit tudom én, hiszen a NAPKÖNYV „fájdalmas önarckép” is, ami talán valahogy összefügg a bizonyos medúzafővel. ⑨ Azt viszont talán megígértem, hogy elmagyarázom, mit jelent nekem az, hogy

legalább a munkát elvégeztem; így minden rendben, nem muszáj kidobni, ez már nem disznóság, csak vacak. Csakhogy befejezni még nem lehet, már csak azért sem, mert a lábjegyzetben tett ígéretemet nem lehet nem teljesíteni.⁴ Azt mondtam: „Tábor egész szövege csak

És hopp. Máris megvan. (*Holmiék!* Ha **mégis** úgy gondoljátok, hogy lehozzátok ezt a szöveget, a hatpontosat tőlem akár le is rövidíthetitek. De **VALAMI** kell, hogy maradjon belőle. Ha utánérzés, legyen akkor zaftos: a komputerjáték sem maradhat el.) Szóval egyszerűen az egész könyvet bele kellett volna másolni a könyvbe, csakis ez lett volna adekvát. Mert így? Világos persze, hogy beszélni kell a zsidó-dologról, mert anélkül nincsen KUTYA-könyv, de persze a KUTYA-könyv nem a zsidó-dologról szól; világos, hogy beszélni kell a nem író íróról, mert anélkül sincs kutya-könyv, de persze a NAPKÖNYV nem is a nem író íróról szól, jöllehet az alcimével – TÖRTÉNETÜNK HŐSE – azért kell kezdeni valamit (azt persze nem lehet olyan egészen egyértelműen eldönteni, hogy vajon történetünk hőse tényleg a Tábor-e, a nem író író, bár kezdetben, kétségtelenül, őt aposztrofálja így a Kornis–Tábor, történetünk hőse lehet éppenséggel a Nap is, s még az is lehet, hogy a kettő azonos, az Istenről meg egyelőre ne is szóljunk), ahogy a későbbiekben (de ezek a témák már más szennylapokra vagy címlapokra vannak rámásolva, azután meg, mert mégsem volt elég üres hely, a füzetbe) sem lehet azt mondani, hogy a könyv arról szól, amiről a zsidó-dolgon meg a nem író írón kívül még nem lehet nem beszélni; s ezt sorolhatnám a végtelenségig, mert ez a történet örökön-örökké újra visszatér, de természetesen mindig-ugyanúgy-mindig-másképp, így a Városról, a Kutyáról (Valakiről), az Egész-Kibaszott-Életünkről, meg legfőképpen az Istenről, a lángoló Medúzafőről, a Napkorongról, arról a lenyűzöttan is élő arcáról, a Kornis–Tábor arcáról, mert ugyan minderről **igenis szól**; de ha elkezdeném szépen sorjában elővenni, quasi „elemezni” mindezt, akkor valami tökéletes képtelenséget csinálnék: akkor **le akarnám fordítani a NAPKÖNYV-et filozófiába**, márpedig a NAPKÖNYV lényege az (ajjaj, lényeg, de én ezt itt heideggerül vagy talán spinozául értem, a „lényeg” nem valami, ami ott van, aztán ki lesz bontva, mert azért a metafizikusoknál – azoknál, akik azt hiszik, hogy ők majd igenis racionális választ adnak **a** kérdésekre, már Thalész is azt mondta: „Minden víz”, s ezzel szakított a tradícióval, van, aki azt mondja: máig is attól koldulunk. Attól ugyanis, hogy neki egyszer csak eszébe jutott: „Jé, minden víz, jaj de érdekes” – így néz ki a lényeg, még ha ezt hegelül el is lehet bonyolítani; nem, itt, nálam, Spinoza meg Heidegger nyomán a lényeg nem **valami, ami** van, akár eleve, akár magában a kibomlásban-létesülön, hanem a lényeg az, **ahogyan valami van: erről pedig mesének kell szólnia**), hogy nem filozófiaként van, de nem is regényként, de nem is teremt új mítoszt, ahogy Heller állította, hanem a NAPKÖNYV **napkönyvként** van. Nem besorolható. (Azt is mondhatnám, hogy új műfajt teremt, de ez már olyan üres fecsegésnek tűnik, amihez talán még a kritikusnak sincsen joga.) Családregegy, amely ázaltal íródik meg családregegyként, hogy azokat a teljesen összehozhatatlan töredékeket egy nevezéses, banális történet (a történet, ahogyan az Elnöknő látja, valaki, aki nagyon fontos, mert úgy tűnik, egészen normális, jöllehet nem tűnik aljasnak)... Na de mit csinálók én itt? Nem akarom sem a történetet elmesélni, sem a NAPKÖNYV műfaját nem akarom meghatározni. Hiszen úgy gondolom, hogy a NAPKÖNYV **határoz meg egy műfajt**. Most itt akkor legyen már elég, csak a zárójeleimhez találjak vissza.

Szóval a munka még hátravolt: az, amikor kijegyzetelem a bejegyzéseimet, hogy aztán a j-j-j-jellel ellátott papírokra a kijegyzetelt bejegyzeteimet jegyzeteljem ki; de úgy gondoltam, talán igaza van a Domokosnak: hiszen, ha mindent rendesen csináltam volna, akkor a bejegyzések kijegyzetelése s azok kijegyzetelése, mindez nem lett volna más, mint a NAPKÖNYV többszöri újramásolása. Domokos tanácsára, hogy ne hűljön ki, meg hát meg akartam takarítani magamnak a munkát, úgyis mindennel el vagyok maradva a **kibaszott Kornis** miatt, nekifogtam megírni a KORNIS-t. Mint mondtam, volt már több mint tíz oldalam, s akkor rájöttem: nem, a munkát nem takaríthatod meg magadnak. S most itt ülök a jól végzett munkától elégedetten, s pontosan ugyanúgy nem használom a jegyzeteket, meg a j-j-j-t, ahogyan akkor nem használtam őket, amikor még nem voltak – most már vannak: de sajnos nincs bennük minden, így aztán használhatatlanok, s pontosan úgy tehetetlenülök, ahogy vagy két héttel ezelőtt, mert már megint csak utánozom azt a Kertész–Kornis–Tábor, s nem mondok – ahogy az egy rendes kritikushoz illenék – semmit, ami az olvasót (az én nem létező olvasómat, akinek a kritikus esetében – persze csak ideális esetben – egybe kell esnie a mű volt vagy leendő, de Kornis–Tábor szerint ugyancsak nem létező olvasójával) eligazíthatná. Most már azonban megengedhetem magamnak: mert a szövegem olyan, amilyen. Mit tegyek, ha nem tudok jobbat? De a munkát, azt, hogy ott ülök, s idegen szöveget körmölök, **soha** nem takaríthatom meg magamnak. Az írás maga ugyanis – nem munka: élvezet. A NAPKÖNYV esetében azonban kisebb, mint az akárhányszori újraolvasás.

⁴ Már miért ne lehetne? Ez lenne tán a világtörténelem első nem teljesített ígérete?! Te azért titokban még-iscsak abban reménykedsz, hogy ennek az ízének (kritikának) van füle-farka.

megjátssza azt, hogy **minthogy** a szerzőről szól, a szerzővel egybefolytatott, a szerzőnek tekintett Tábor **mezteleníti le**, ergo **kizárt dolog, hogy a szerzőről (mármint a nem »ábrázolt« szerzőről) szóljon – a nem ábrázolt szerző csak nem veri a farkát a Rákóczi úton; a Tábor, az miért ne? – manapság, ugyan kérem!**; mert az egész szöveg, úgy, ahogy van, szőröstül-bőröstül **igenis a Kornisról szól**. (És higgyék el nekem – kik? –, ezt nem onnan tudom, hogy sok mindent tudok a Kornisról, ami benne van a *Kutyakönyvben* a Táborról – amolyan adat-félékről beszélek most –, hanem onnan, hogy mindennek ellenére mégis benne van a könyvben, hogy az a bizonyos ábrázolt Tábor mégis a nem ábrázolt Kornis: s valahogyan aztán az is benne van, hogy egy ábrázolt Kornisról [önéletrírás!] a nem ábrázolt Kornis így mégsem írhatott volna. Hogy miért, arról majd később.) Szóval ide kell majd kilyukadnom. Mert valószínűleg éppen ettől lett a **NAPKÖNYV remekmű**.” Azt is mondtam: „...a NAPKÖNYV... nem filozófiaként van, de nem is regényként, de nem is teremt új mítoszt, ahogy Heller állította, hanem... **napkönyvként** van. Nem besorolható.”

Szóval ide kell kilyukadnom. Az a sejtésem persze, hogy bárhonnan kezdjem is, ugyanoda lyukadok ki, s bármiről beszéljek is, mindenről beszélek, s ez már összefügg a „napkönyvség”-gel. Persze engem is idegesít sajnos ez a fajta beszéd, melyről látszólagos magabiztossága ellenére is leri, hogy szerzője képtelen érthetően és világosan megfogalmazni azt, amit mondani szeretne. De hiszen megmondtam, hogy a Kornis kifog rajtam. Mert a „lábjegyzet ②”-stílus, azaz a céltalan és inadekvát utánzás lehetséges útja csupán valami olyan teoretikus eszmefuttatás lehetne, ami, ha a NAPKÖNYV-ről van szó, nyilvánvalóan pontosan olyan inadekvát, mint az utánzás. S nem azért, mert a NAPKÖNYV, még ha nem tudom is semmiféle műfajba besorolni, kétségtelenül műalkotás, az pedig, hogy lehetséges-e a művészetéről való teoretikus beszéd, eleve kétséges a számomra;⁵ hanem azért, mert a NAPKÖNYV **mint** műalkotás, már elmondja magáról mindazt, amit róla elmondani adekvát beszédnek tűnik. Minden szöveg, amely quasi kívülről interpretálja, méltatlan hozzá.

Az a kényszeresség azonban, amelyről a NAPKÖNYV szól, s amely arra kényszeríti a **konvenció világából kihullott, kiejtett individuumot**, hogy megteremtse és naponta újrateremtse a maga világát, mert ha nem teszi meg ezt, akkor elveszett, akkor meg kellene halnia, pedig jó szívvvel még csak meghalni sem tudna, mert halálvágyát is csak maró gúnnyal szemlélheti,⁶ arra kényszerít engem is, hogy elmondjam azt, amit igazán felesleges elmondani. Hogy megpróbáljam „megfejtani” a NAPKÖNYV-et, megpróbáljam „besorolni”. Rémes. De most már mindegy.

Szóval a NAPKÖNYV – ki tudja, ez esetben mi lenne a címe?⁷ – eredetileg a Tábor család történetének regénye, regény-eposza lett volna, annak készül. De csak-csak nem akar meg-

⁵ Tudom, hogy ezzel eleve kétségbe vontam mindenfajta esztétika és esztétikai megalapozottságú kritika létjogosultságát. Mit tegyek? Nem tartom véletlennek, hogy az esztétika mint diszciplína annak a „metafizikai” kornak a szülőtte, amely hitt az *adaequatio rei et intellectus*ként értett igazság létében, s ezt a teoretikus igazságot – az így van és ez tudható vagy meg tudható – tekintette a legfőbb értéknek, amely tehát – ha ezt ritkán fogalmazta is meg teljes világossággal: Platón és Carnap megtette, a kezdet meg a vég – a műalkotást, mint objektumot kevésbé tartotta értékesnek a mindenható szubjektum róla való igaz ítéleténél. Ennek ellenére lehetséges a művészetéről beszélni (csak az ökör konzekvens).

⁶ „Először gondolt rá, hogy belátható időn belül itt fog feködni az ő holtteste is. Ugyanúgy, mint a többieké. S hogy az jó lesz. Nem tragédia. Miért hitte?

Meghalni nem rossz annak, aki élt már.

Eddig úgy hitte, ilyesmit nem szabad kívánnia. Miért ne? Őfelsége élt már, túl van rajta hál' isten. Látta a fenevadat, áldozata is volt, szolgálta is. Perfekt. Az életmű nem sikerült, hát istenem. Azért voltak sikereim. Voltak a Balaton tetején fények. Meg iskolakerülés a Barlang moziban, egyedül, mackóban, ropogós perecekkal. Jégcsúszdák a Rózsadombon, kutya hidegben. Nők, izgatott premierek, kacsapecsenye. Twist az Országház fenyőfaünnepén! *Rendszerváltozás. Demokratikus ellenzék. Lófasz*. Meg kell halni. – – –”

⁷ Talán: A TÁBOR HÁZ. Salamon Pál regényfolyamának hőmpölygése semmit sem tud azokról a nehézségekről, amelyek a NAPKÖNYV-et napkönyvvé tették ahelyett, hogy megszületett volna a tervezett regény-eposza a Tábor családról. Ettől... Mi van ettől? Azt akartad mondani, ettől rossz. De miféle sznobéria kényszerít téged arra, hogy rossznak tartsál egy könyvet, amelyet egy szuszra olvastál végig, nem tudtál letenni?

íródni. Nem lehet megírni. Nem lehet ugyanis regényt írni,⁸ mert regény csak addig lehet-

Legyen. Visszavonom. Nem rossz. Hanem? Más. Más, mert egy olyan világban, amelyben ez SZÁMOMRA MÁR LEHETLENNÉ vált, tudni véli – akár egy népmese –, hogyan is vannak a dolgok. (A szereplői ugyan sokszor úgy tesznek, mintha nem értenének semmit, de nagyon is jól értenek mindent. Vannak jók, akik túrhetetlennek ítélik a világot, s még ha lehetetlen is, tesznek érte valamit, hogy jobb legyen, s vannak gonoszak – ők ugyan időnként azt hiszik, hogy megjavultak, azután kiderül, ez csak látszat –, akik működtetik.) Pedig a konvencióból, abból talán a Salamon is kiesett! A fene érti. De nála a Valaki biztos nem rejtene magában végtelen sok, de legalább három történetet. Salamon – azt hiszem – nem tudja, hogy így is lehet látni: „Nem olyan bonyolult: egy gyáva kutya lesz a főszereplő, aki nem mer a szargörből kiugrani. Mert azt szeretné, ha valaki leugrana érte. Vegye karjába őt a Nagyisten! Ez a heppje. De csak én jövök arra, Hamlet, a zsidrák, ki egy idő óta (bár nem tudom, miért) elvesztettem minden kedvemem s felhagytam minden szokott gyakorlatimmal, és igazán, oly nehéz hangulatba estem, hogy...

...Am addig vakkantgattam, herregtem és vackolódtam, hogy a végén csak kiráncigált! Habár nem ő maga... Hogy is van ez? Mert még más is kellett hozzá, de Te másokat is küldtél! Mivel sokan kellett, hát sokan és sokféleképpen foglalkoztak velem, és látszólag hiába, ám végül mégiscsak úgy alakult, hogy...”

Ja, hogy az olvasó még nem tudja, hogy is volt a bizonyos kutyával? Hát így! tetszik látni, idéztem...³ Az, amit regénynek neveznek, az valakinek a sorsán keresztül egy világot ábrázol ugyan, de ez a világ adott, s a reprezentatív individuum, a regény központi alakja, főhőse, akinek sorsát, „nevelődését” a regény ábrázolja, ebbe az adott világba helyeztetik bele; a regény quasi azt mutatja be, ahogy hőse felnő a világhoz, belenő világába. A keretből, amely fix, nem lehet kitörni, a legjobb (legrosszabb?) esetben csak nekirontani lehet ezeknek a kereteknek, nem lehet kívül kerülni rajtuk. Már csak azért sem, mert ezek a határok, ahogy ezt Wittgensteintől tudjuk, nyelvi határok is, s így a nekirontás azt is jelenti, hogy megpróbálunk „más nyelven” beszélni. „Más nyelven” beszélni azonban nem lehet, hiszen ez a „más nyelv” privát nyelv lenne, az meg, mint ugyancsak Wittgensteintől tudjuk, nem nyelv. A regény hősei s maga a regény is beszél hát a nyelvet, amely adva van, tudomásul véve ezzel az adott világot, amelyre esze ágában sincs rákérdezni. S nem úgy nincs esze ágában, hogy tudja: lehetne legalábbis próbálkozni, de minek?, hanem úgy, hogy eszébe sem jut. Szereti, utálja – megvan világával, élvezi, hogy hőmpölyög benne az eseményfolyam. A kezdetre meg azokra az erőkre, melyek a világot alakítják, fenntartják, nem kérdez rá. Evidenciákra nem kérdezőnk.

Hm? Hogy is van ez? Nem olyan régen még lelkesen idéztem Kunderát: „1935-ben... Edmund Husserl... előadásokat tartott Bécsben és Prágában az európai emberiség válságáról. ... Olyan mélynek ítélte a válságot, hogy kérdésesnek tartotta, vajon túléli-e Európa. ... Az európai tudományok... a világot a technika és a matematika pusztá vizsgálata tárgyává zsugorították, s látóterükből kirekesztették az élet konkrét világát, ahogyan ő nevezte, a Lebensweltet. ... Minél többet gyarapodott [az ember] tudása, annál inkább szem elől tévesztette a világ egészét és önmagát, s elmerült abban, amit Heidegger, Husserl tanítványa, szép és szinte mágikus formulával »a lét feledésé-*nek* nevezett. ... A modern időkét vizsgálva e két fenomenológus alighanem figyelmen kívül hagyta Cervantest. Amivel azt akarom mondani: ha igaz, hogy a filozófia és a tudományok megfeledkeztek az ember létéről, még világosabbá válik, hogy Cervantesszal egy nagy európai művészeti ág kezdődik, mely nem egyéb, mint ennek az elfelejtett létnek a vizsgálata.” (Réz Pál fordítása.) Mintha a regény valami radikálisan más volna, mint a világot a matematika és a technika pusztá tárgyává zsugorító tudományok! Más. Kétségtelenül más. A regényben megmarad valami a világ eleven-ségéből. De hogy az elfelejtett lét vizsgálata volna? Arról nemigen lehet szó. A regény is tudomásul veszi az adottat (lehet-e mást tenni?), csakhogy szemben a tudományok kimerevítékényszerével, éppen annak elaszticitását próbálgatja. A keretekre, a létre rákérdezni csakis akkor lehet, ha azok nem állnak fixen. A mítosz sem kérdez rá: éppen fenntartja azzal, hogy újra és újra elmondja a történetet, az **alaptörténeteket**. A regény meg egy olyan világ szülőtte, ahol úgy néz ki, mintha erre már nem is volna szükség, mintha a keretek maguktól értetődőnének, mintha másféle keretek nem is volnának lehetségesek. Annak a válságnak a tudata, amelyről Husserl beszél, lehetedenné tette természetesen a regényt a szó klasszikus értelmében, megszületett a „válságregény”. (Dosztojevskijel? Újra kell olvasni Fehér Dosztojevskij-könyvét, AZ ANTI-NÓMIÁK KÖLTŐJÉ-t, alcíme: *Dosztojevskij és az individuum válsága*.) Válságregény (nekem): az író érzékeli már a keretek ingását, azt is talán, hogy leomlanak, beomlanak, mint Heideggernél. „A hanyatlás mintegy a metafizika által fényelt világ beomlásaként és a föld metafizikából eredő pusztasággá válásaként megy végbe. A beomlás és a pusztasággá válás abban mutatkozik, hogy a metafizika embere, az animal rationale dolgozó állattá kényszerül lenni (festgestellt wird).” A válságregény ennek észlelése, de ezen az állapoton nemhogy nem képes túllépni, fel sem vetődik számára, hogy túl lehetne lépni rajta. S így aztán a végén minden széthullik darabokra. Nos, a NAPKÖNYV-ben az történik, vagy – ami ugyanaz – a NAPKÖNYV arról szól (ez a könyv ugyanis AZONOS

séges, amíg vannak a világot, létezésünk kereteit illető evidenciáink, amíg az egész nem hullott szét még darabokra.

Mint a lábjegyzetben már mondtam: „...a NAPKÖNYV-ben az történik, vagy – ami ugyanaz – a NAPKÖNYV arról szól (ez a könyv ugyanis AZONOS SAJÁT MEGSZÜLETÉSÉNEK KÍNJÁVAL), hogy miképpen lehetne mégis összerakni azt, ami széthullott.” Avagy: miképpen lehetne mégis megírni Tábor családjának regényét? S itt most érdektelen, hogy éppen ez a történet olyanokról szólna, akik megúszták ugyan („Nem öltünk meg senkit és még minket sem ölték meg”); mert egy olyan világban játszódik, ahol „...a piszkos szégyenkezés menetrendszerűen megjön”, mert ott van a háttérben „az elégett füstös múlt”, „...elégett oldalági rokonaink”. Nincsen olyan család, melynek története leválasztható volna erről az elégett füstös múlttól, még ha az oldalági rokonokat nem égették is el, vagy ha mások oldalági rokonait nem is mi égettük el. **Elégett a múlt biztonsága, a keret, amelyben a regény lejátszódhatnék.** De akkor mi maradt? A konvenció. De ha kihullottunk belőle, akkor mi van itt még összeraknivaló? Lehet-e új kereteket teremteni? Új mítoszt – mert hiszen az összeomlott keretek épp azt követelnék, hogy el tudjuk mondani az egésznek az új meséjét, melyben hinni lehet, melybe kapaszkodni lehet, amely megtart! **Nem lehet. A keretek újjáépítésének kísérletei sorra megbuktak mind.** „A mítoszhoz nincs közöm, nincs közöm senkihez” – ordítja Tábor. Ami tehát – talán – összerakható, az legfeljebb csak (csak?) a személyiség. Iszonyatos kínok árán persze, mert csak pokoli fájdalmakban születhet meg az önarckép. De – s itt jön a *napkönyves csavar* – hiába van a háttérben az elégett füstös múlt, hiába egész kibaszott életünk, a pokoli fájdalom, amely lehetővé tenné, hogy valamit összerakjunk, végül is minden banalitássá párolog, egy „befutott ősz hajú hülye” nyavalygásává tehetsége körül. **AZ EGÉSZ EGY NAGY RÖHEJ. MIÉRT NEM OLYAN EZ A TÁBOR, MINT A TÖBBI? S FŐKÉPPEN MIÉRT AKARJA KUDARCAIT A MÚLTAL, MÁSOK BENNE, „PPEN BENNE FELGYŰLEMLŐ KÍNJÁVAL MAGYARÁZNI? HONNAN EZ A FÖLÉNY?**⁹

„Valami kitört bennem a tátongó úttesten, hátam mögött a döglődő kutyával! Amit én bizony nem tettem odabent, ahol a szív motoz, soha még. Örvénylés volt ugyan, halálforgás, de csak hogy megtevésszen, hogy megtevésszem magam: felsejültek bennem gyermekkori kínok, unalmak, meg az előző életek kiúttalan zsákutcáinak iszonyata, például fehér iszonyat a víg kozákok lovainak patája alatt, meggyújtott zsúp alján, meg a véletlenszerű utcai igazolatáskor, szétlőtt templomi szentélyben is, ezek a buta véletlenek, amik kipettyezik az örökéletemet, hánytörögva mind megjelentek most, maguk előtt terelgetve tegnapi ifjúságom hasonlóan menthetetlen hangulatait, például Kaposváron alkonyattájt rendezőnek, lenni, vagy amikor Ariadné cserbenhagyott az örület szigetén, no és az uccuberek Gonosz Bea elől a Törökvész úton, hogy el ne fogjon, hogy ne akarhassa újra előlről, a fia szeme láttára! s a többi vétkem. De ez csak a dízlet: bár az örvénylés valódi, mégse arra vonatkozik, ahonnan való; nem a múlt, nem.”

Bár az örvénylés valódi, mégse arra vonatkozik, ahonnan való. Mintha ez a mondat lenne a NAPKÖNYV kulcsa.

SAJÁT MEGSZÜLETÉSÉNEK KÍNJÁVAL), hogy miképpen lehetne összerakni azt, ami széthullott, miképpen lehetne megírni Tábor családjának regényét.

⁹ – kérdezi önmagától Tábor, lásd az itt idézendő jelenetet: „S pont akkor jött szembe két nő, csicsergősen társalogva, túl széles csipőkkel, ringva. ...; két ilyen merev télikabátos, nyilván súlyos házassági feltételekbe tört háztartási szuka jött itten nagy csevegve felém, éneklő hanghordozással, álboldogan ... eléggé ellenszenves picsák; ráadásul valami dühítően közhelyes ostobaságot ismételgettek fennhangon, mintha ezáltal beszélgetnének, valami három méterről is elviselhetetlen hazugságot... Tán azt mondta az egyik, »te, én soha nem hazudok, nem visz rá a lélek, én úgy örülök, hogy őszinte lehetek mindenkihez«, a másik pedig cserfesen rávágt: »én is pont így vagyok veled, anyukám...« ...a vérlázító marhaságot kis hajlításokkal, finomításokkal három másodperc alatt vagy négyszer ismételték meg, ... ez iszonyúan a fejembe kergette a vért, sütvíve felordítottam: »Ne hazudj már ekkorát, hát leszakad az ég!... a rohadék életbe, minek hazudtok ti, mi a jó benne, a mosogatólé este, a férj meg a gyerek? Fordulj vissza, nézz a szemembe!« – ahelyett, hogy az előbb megnéztem volna, ki óbégat segitségért a töltés oldalán!”

Tábornak össze kell raknia a személyiségét, méghozzá úgy, hogy a valódi örvénylés arra vonatkozzék, ahonnan való. Igen ám, de ha nincsen világ, ami összetartsa, akkor nincsen személyiség sem – akkor a személyiség **semmi** –, ezért nincsen más lehetőség, mint hogy a személyiség **világgá, Istenné** fújja föl magát. Mert az a világ, amelyik van, Egész-Kibaszott-Életünk, az „unalmas, hideg, öngyűlöletben orgiázó világ” – az **semmi, nem fogódzó**, s mint semmi – „ÉN”, tehát ami van, az megint csak a semmi. „Én vagyok a Tábor, aki nem tud tökéletes lenni, holott szükséges volna. Semmi más nem szükséges.” Ahhoz tehát, hogy „Ne Lássuk Állandóan Csak a Csődöt”, meg kell teremteni az ÉN-Istent (olyan szubjektumot, amely [aki] nem szubjektum), mert **Ő-AZ** maga az EGÉSZ, legalábbis tartja az egészet, amelynek örvénylése önmagából való ugyan, de mégsem azonos azzal az egyeddel, akinek ha „kicsit meglódul a belletrisztikám”, feltornázhajta magamat (*bocsánat, de ezt a dolgot csak így tudom – talán – elmagyarázni: muszáj utánoznia*) VALAMIVÉ, VALAKIVÉ, de más pillanataiban – hiába minősíti azokat később nyavalygásnak – úgy látja, hogy „...zilált felnőtt lettem, egy unalmas kotródó, szennyes pali”. (Bukás! Bukás? „Az életmű nem sikerült, hát istenem.” „[Még bukás se legyél: az is mítosz.]”) Tehát nem Tábornak kell összeraknia a személyiségét, hanem a pillanatnyilag egyedüli létező semminek, a szerzőnek, Kornisnak, de nem is a Tábor személyiségét kell összeraknia, hanem önmagát, de ez az önmaga nem lehet azonos semmiféle empirikus egyeddel, tehát azzal sem, aki játssza ezt a semmiképpen sem tragikus, hiszen semmissége által minden tragédiáját megszüntető, mégis a **Minden vagy Semmi** tétjével rendelkező játékot. Tábornak **hitelesen** muszáj Kornisnak lennie, de nem lehet az empirikus Kornis. Igen, így van. Akkor is így van, bazdmeg, ha egy ilyen számár filozófiai gondolatmenet szart sem ad vissza a NAPKÖNYV-ből.

A hitelesen-Kornis-Tábor egész játéka azután a családi múlt, a Medúzafő-Nap és a Kutya háromszoros nappali játékának¹⁰ csődje után – mint a lábjegyzetben részben már elmondottam – ÉJSZAKA-i ALÁMERÜLÉS-ben, részegen és a másik testmelegében a hármat összehozva, nektek – és Neked – írva meg a Kutját, mégis hazatalálni. **De ezt így nem lehet elmondani!!! Ha én mondom, giccs. A NAPKÖNYV-ben hazatalálás.** Az. „...csak érzem már végre, milyen élni, milyen világra jönni – *primajó!* –, holott a Petőfi Sándor utca felett már összegyűlt a baj.”

Új műfaj? Na ja, mit tudom én. Mindenesetre nagyszerű. Az ÉN tökéletes lemeztelenítésén keresztül – ilyen szemérmetlenül őszinte könyvet én még soha a büdös életben nem olvastam, de enélkül nem mehetett volna – újrakonstruálni belőle a világot, az enyémet, a családot, a zsidrákokét, a városét – legyen, a franc eszi – az Istent furtonfurt keresni kénytelen EMBE-RÉT! Ámen.

Miért KUTYAKÖNYV? mert azért hiába van az úgy, hogy az élve nyúzódo Tábor-Kornis-Medúza-Napfőben Tábornak már-már sikerülni látszott a feladat, a dolog csak úgy sikerülhet, ha van VALAKI, nem Isten, hiszen azt nem tudhatjuk, de legalább egy nyűszítő kutya. „Annyit azonban mégis érzektem, hogy valamiképpen megváltozott a világ. Bennem? Körülöttem?” – a KUTYÁTÓL.

Vajda Mihály

¹⁰ A TEMETŐ-I INVOKÁCIÓ után, amely onnan akarja elkezdni a családtörténetet, ahol a család van (a kémény füstjétől és a temető földjétől, melyet Tábor felzabál, hogy materiálisan is magába vegye a családot), a család rekonstruálhatóságához is „ki kéne menni a temetőből most már”, s NAPPAL el kell játszani három játékot (megtalálni az ÉLET FÉZÉ-t, hagyni, hogy a MELEGFRONT káprázata megteremtse én-Nap-Istent [miközben Tábor veri a farkát a Rákóczi úton], s a kutya otthagyhatalatlanul artikulálatlan üvöltése és ehhez való viszonyulásom által elbizonytalanodni, hogy talán mégis van, talán mégis nincs Isten [VALAKI] – rajtam kívül, de általam), s mindennek totális csődje után ÉJSZAKA-i ALÁMERÜLÉS-ben, részegen és a másik testmelegében mégis hazatalálni. **De ezt így nem lehet elmondani!!! Ha én mondom, giccs. A NAPKÖNYV-ben hazatalálás.**

(/Ez itt a TARTALOM volt./)